

Digitalni generacijski jaz

Autorice: Danijela Birt, Jadranka Brkić-Vejmelka, Ines Cvitković Kalanjoš

Usporedba dobnih razlika u digitalizaciji razlikuje se diljem svijeta, pa čak i u Europi. Na primjer, istraživanje je pokazalo da se stariji Europljani koriste internetom rjeđe od ljudi te dobne skupine u Americi. Slično, postoji razlika između zapadne i sjeverne Europe u odnosu na istočnu i južnu, pri čemu se stanovnici potonje rjeđe koriste digitalnim uslugama. Svaka bi država trebala donijeti zakone i propise koji pogoduju širenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija i dopuštaju građanima pravo na informacije bez obzira na to gdje se nalaze. Uzmemo li u obzir društveni aspekt prevladavanja digitalne nejednakosti, treba podići svijest o potrebi stjecanja vještina u korištenju novih tehnologija i poticati ranjive skupine poput građana starije životne dobi na njihovo korištenje.

Zbog toga se provodi sve više istraživanja o digitalnim tehnologijama kako bi se razumjela demografska slika korisnika, odnosno uzimaju se u obzir njihova dob, spol, mjesto stanovanja, stupanj obrazovanja i primanja. Vjeruje se da sve ove kategorije utječu na digitalnu podjelu, odnosno nejednakost.

Jedan od ključnih čimbenika koji utječu na digitalnu nejednakost su vještine korištenja novih tehnologija. Schaarschmidt i sur. (2012.) usredotočili su se na dobne razlike i njihovo značenje za stjecanje određene inovativne digitalne kulture kao i srodnu obrazovnu aktivnost uglavnom mlađih osoba. Autor Van Dijk ističe najvažnije vještine: operativne, formalne, informacijske, komunikacijske, kreativne i strateške, a digitalnu nejednakost definira kao razliku u raspolaganju navedenim vještinama. Nadalje, u svojem tekstu Dijk spominje nekoliko razina digitalne nejednakosti: pristup digitalnim tehnologijama, vještine korištenja digitalnih tehnologija i samostalno korištenje tehnologija. (Van Dijk, 2014: 140).

Ako smatramo da je problem u odnosu mladih i starih, to bi značilo da previše pojednostavljujemo. Na korištenje digitalnih alata utječe nekoliko čimbenika: spol, društveno-ekonomsko okružje, razina obrazovanja i lokacija (ruralno – urbano). Važna je i dostupnost mreže i računala, povezanost, stvaranje okružja, senzibilizacija stanovništva te poticaji odnosno motivacija za korištenje. Stoga su neformalno učenje i podučavanje starijih osoba (u sklopu tečajeva i seminara) uobičajena praksa. Primjer bi bila ponuda besplatnih tečajeva korištenja računala u organizaciji udruga ili drugih institucija (Gradska knjižnica Zadar jedan je od mogućih primjera).

Mnogi stariji, kojima nedostaju najnovija digitalna znanja, u opasnosti su da budu marginalizirani u svim aspektima života. Zabilježeni su primjeri, posebno tijekom pandemije COVID-19, u kojima je žena koja nije imala aplikaciju za plaćanje putem mobitela novčano oštećena od servisa u kojem je trebala podmiriti trošak. U drugom slučaju, stariji Kinez bez telefona zamoljen je da izađe iz autobusa nakon što vozaču nije pokazao svoj zdravstveni kod putem aplikacije koja se koristi na svim javnim mjestima. Ovi incidenti oštri su podsjetnici na sve veći digitalni jaz koji starije osobe stavlja u nezavidan položaj. (<https://bigthink.com/the-present/digital-divide-age-gap>)

S obzirom na starenje stanovništva u Europi, Kini i razvijenom svijetu, digitalni je jaz izražen problem. Budući da se digitalizacija u svijetu sve više razvija, nije pošteno ni poželjno govoriti da je netko „prestar” za tehnologiju ili da je tehnologija samo „za mlade”. Globalno, tehnološke tvrtke pokušavaju educirati starije osobe dajući im izravnu potporu u trgovinama u kojima kupuju, odnosno poučavaju ih kako platiti digitalnim putem. Sve se više napredne tehnologije prilagođuju starijim osobama kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života, na što ih obvezuje Agenda iz Davosa 2021.

Prema Dimić-Vrkić (2014), moramo biti svjesni potrebe za kontinuiranim ulaganjem u obrazovanje mladih jer se nove tehnologije vrlo brzo mijenjaju i nadopunjuju, dok s druge strane moramo osvijestiti potrebu veće međugeneracijske solidarnosti i brinuti se o smanjivanju te podjele (Dimić-Vrkić, 2014: 421).

Generacijski jaz u korištenju digitalnih usluga postoji jer su mlađe generacije otvorenije za korištenje nove tehnologije, ali je također povezan s obrazovnim i kulturnim kapitalom pojedine osobe. Možemo zaključiti da će se smanjenjem digitalne nejednakosti smanjiti društvena nejednakost ili će se tako barem pridonijeti njezinu smanjenju. (Krištofić, 2007).

Literatura

Dimić-Vrkić, J. (2014). Problem digitalne podjele. *Napredak*. S. 419-433.

Krištofić, B. (2007). „Digitalna nejednakost“. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*. 45(2), S. 165-182.

Schaarschmidt, N.; Dietsch, S. & Köhler, T., (2012): Mind the gap! High School students' attitudes toward computer-based learning; In: Bogazici University (Hrsg.). *Proceedings of the 11th International Conference on Information Technology Based Higher Education and Training ITHET 2012*. Istanbul.

Van Dijk, J. (2014). *Digital skills: Unlocking the Information Society*. New York: Palgrave Macmillan.